

SATAKUNTA-STRATEGIA

Satakunta suunnitelmaa

Satakunnan maakuntaohjelma 2026–2029, luonnos 2. (24.9.2025)

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	2
1.1. Maakuntaohjelman lähtökohdat	2
2. Satakunnan tilannekuva.....	5
2.1. Satakunnan profiili	11
2.2. Satakunnan strateginen toimintaympäristö	12
2.3. Muutoksen avainajurit	14
3. MAAKUNTAOHJELMA 2026-2029 – Satakunnan kehittämismissiot	16
3.1. Paras sijainti	16
3.2. Kasvava maakunta.....	18
3.3. Onnellisten paikka.....	22
4. Satakunnan älykäs erikoistuminen	26
5. Toteutus ja seuranta	31
6. Liitteet	32

1. JOHDANTO

Satakunnan maakuntaohjelma sisältyy aluekehittämisen strategiakokonaisuuteen, Satakunta-strategiaan. Satakunta-strategia sisältää maakunnan pitkän aikavälin tavoitetilaa kuvaavat tulevaisuuskuvat vuoteen 2050, neljän vuoden jaksolle valtuustokausittain laadittavan maakuntaohjelman sekä EU:n ohjelmakausiin kytkeytyvän älykkään erikoistumisen strategian.

Satakunta-strategian tulevaisuuskuvien (kuva 1) mukaan Satakunta on vuonna 2050 elinvoimainen ja uudistuva maakunta, osaava ja vastuullinen sekä hyvinvoiva ja vetovoimainen maakunta.

Maakuntaohjelmassa tulevaisuuskuvia tavoitellaan neljän vuoden tähtäimellä, tavoitteena on maakunnan kilpailukyvyyn ja elinvoimaisuuden edistäminen. Tavoitteiden saavuttaminen parantaa ja ylläpitää satakuntalaisten hyvinvointia.

Maakuntaohjelmassa kuvataan maakunnan tilanne- ja kehityskuva, strategiset kehittämistavoitteet ja -toimenpiteet sekä keskeiset toteuttamisen välineet. Kehittämistavoitteiden vaikutuksia on myös arvioitu.

Maakuntaohjelman kehittämismissiot, -tavoitteet ja toimenpiteet ovat kaikkien meidän satakuntalaisten yhteisiä, kumppanuudessa toteutettavia asioita.

[kuva 1: tulevaisuuskuvat 2025 ja kehittämismissiot 2026–2029] *päivittyy myöhemmin*

1.1. Maakuntaohjelman lähtökohdat

Maakuntaohjelma on valmisteltu aluekehityslain mukaisesti laajassa osallistavassa yhteistyössä valtion viranomaisten, kuntien, alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden vastaavien tahojen kanssa. Laadintaprosessin kuvaus liitteenä (Liite 1).

Maakuntaohjelma kokoaa ja sovittaa yhteen EU-tason, kansallisen tason, ylimaakunnallisen tason, maakunnallisen tason sekä seutukunnallisen, kunnallisen ja paikallisen tason strategiat ja ohjelmat. Maakuntaohjelmassa kuvataan, miten Valtioneuvoston aluekehittämissäätöjen 2024–2027 painopisteitä toteutetaan alueen lähtökohdista. Maakuntaohjelman laadinnassa on huomioitu yhteys hyvinvointialueisiin, työllisyysalueisiin sekä tuleviin elinvoimakeskuksiin sekä kaupunki-, maaseutu- ja saaristopolitiikan linjauksiin ja ohjelmatyöhön sekä valtion ja kaupunkien sopimusyhteistyöhön.

Maakuntaohjelmaa toteuttavat satakuntalaiset toimijat, kuten viranomaiset, kunnat, yritykset, järjestöt sekä yksittäiset asukkaat omista lähtökohdistaan. Maakuntaohjelma ohjaa maakunnan aluekehitysvarojen käyttöä ja kehittämistoimintaa, ja viranomaiset huomioivat sen kansallisissa ja alueellisissa linjauksissa ja strategioissa.

Maakuntaohjelman 2026–2029 laadinnan yhteydessä päivitettiin älykkään erikoistumisen strategia 2021–2027 sekä tarkasteltiin maakunnan pitkän aikavälin tavoiteltua kehitystä kuvaavan maakuntasuunnitelman 2050 sisällön ajanmukaisuutta tarvittavin osin.

Kansalliset linjaukset

Maakuntaohjelmaa laadittaessa otetaan huomioon lain mukaisesti maakuntasuunnitelma, valtakunnalliset alueiden kehittämisen tavoitteet (Aluekehittämispäätös) ja muut alueiden kehittämislaita tarkoitetut ohjelmat, kuten EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma. Laadinnassa on huomioitu myös parhaillaan käynnissä oleva maakuntakaava 2050:n laadinta ja muut keskeiset maakunnalliset ohjelmat ja strategiat. Maakuntaohjelmaa laadittaessa on otettu huomioon EU:n ja kansalliset ympäristö- ja ilmastotavoitteet ja keskeiset ilmasto- ja energiapolitiikkaa linjaavat asiakirjat. Euroopan Unioni on asettanut tavoitteen olla ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä. Suomen tavoite on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivinen pian sen jälkeen.

Valtakunnallisten alueiden kehittämisen tavoitteiden (Aluekehittämispäätös 2024–2027) mukaan alueilla tulee edistää ihmisten ja elinkeinoelämän sekä luonnon kannalta tasapainoista kehitystä, joka tukee hyvinvointia ja luonnonvarojen kestävästä käyttöä. Tavoitteena on, että Suomessa on erityyppisten alueiden vahvuudet hyödyntävä, verkottuva ja kehittyviin liikenneyhteyksiin tukeutuva aluerakenne ja elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö. Luonnonvarojen käyttö on taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä sekä alueellisesti oikeudenmukaista.

Elinvoiman kannalta merkityksellistä on varmistaa yritystoiminnan edellytykset ja sijoittumismahdollisuudet. Vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi vahvistetaan aluekehittämisen toimia ilmastomuutoksen hillitsemisessä ja hiilineutraaliin kiertotalouteen siirtymisessä. Suomen luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen keskeisiä ovat metsien ja muiden luonnonvarojen käyttöön liittyvät strategiat sekä ilmastolain mukaiset suunnitelmat. (VN, Aluekehittämispäätös 2024–2027)

EU-tason linjaukset

Komission keskeiset painopisteet ohjelmakaudelle 2028–2034 ovat EU:n kilpailukykyyn, puolustuksen ja turvallisuuden vahvistaminen. Yrityksiä koskevaa sääntelyä pyritään karsimaan ja panostetaan puhtaan teollisuuden edistämiseen. Painopisteet linjaavat osaltaan myös EU:n tulevaa monivuotista rahoituskehystä (2028–2034).

Koheesiopolitiikkaan odotettavissa olevat muutokset niin painopisteiden, budjetin kuin toimintalogiikan osalta voivat muuttaa toimintaympäristöä jopa merkittävästi maakuntien näkökulmasta. Komission odotetaan esittävän jokaiselle jäsenmaalle yhtä kansallista, uudistukset ja investoinnit yhdistävää suunnitelmaa, joka sisältäisi aluekehitys- ja maatalouspolitiikan sekä sisäisen turvallisuuden, raja-asioiden ja maahanmuuton nykyisen rahoituksen. Uudet haasteet ja painotukset kilpailukykyyn, puolustukseen ja turvallisuuteen tulevat mitä todennäköisimmin vaikuttamaan merkittävästi koheesiopolitiikan jaettavissa olevaan budjettiin ja prioriteetteihin.

Tutkimus- ja innovaatiopolitiikan puolella komissio aikoo suunnata rahoitusta erityisesti EU:n strategiaan painopisteisiin, urauurtavalle perustutkimukselle ja innovaatioille sekä tieteen huippuosaamiselle. EU:n suorarahoituskenttään on odotettavissa mullistuksia uuden kilpailukykyrahaston perustamisen myötä, ja maakuntien hanketoimijoiden on varauduttava muutoksiin.

Puhtaan teollisuuden ohjelma valmistaa Eurooppaa 2040 päästövähennystavoitteeseen ja vaatii suuria investointeja mm. puhtaan energian infraan ja teknologioihin. Kilpailukykyrahaston kautta halutaan kohdentaa rahoitusta strategiaan teknologioihin, kuten tekoälyyn, avaruusteknologiaan,

puhtaaseen teknologiaan ja bioteknologiaan tehtäviin investointeihin. Alueellisiin kehitysmahdollisuuksiin vahvasti vaikuttavan liikenteen osalta keskiössä ovat kasvua tukevat maiden väliset yhteydet. Tästä syystä satamien rooli saattaa Suomessa korostua.

EU:n toimintapolitiikkoja tullaan uudella ohjelmakaudella 2028–2034 tarkastelemaan turvallisuuslinssin läpi ja tähän kytkeytyy myös EU:n Uudistuva ja Osaava Suomi alue- ja rakennepoliitiikan ohjelman 2021–2027 muutos. Muutoksella suunnataan alue- ja rakennepoliitiikan rahoitusta puolustusteeman sisältöihin. Komission tavoitteena on luoda Euroopan puolustusunioni, ja investointeja tullaan lisäämään merkittävästi. Lisäksi kriisivalmiusstrategian ja sisäisen turvallisuuden strategian kautta vahvistetaan mm. kyberpuolustusvoimavaroja sekä tuetaan mm. EU:n satamastrategiaa, jossa keskitytään turvallisuuteen ja kilpailukykyyn. Maakuntaohjelman kehittämistoimissa huomioidaan myös EU:n asetus, jonka mukaan toimista ei saa aiheutua merkittävää haittaa ympäristötavoitteille (DNSH, do no significant harm –periaate.)

2. SATAKUNNAN TILANNEKUVA

Tilannekuvassa on esitetty tiivistetysti keskeiset Satakunnan aluekehittämisen toimintaympäristöä kuvaavat tekijät sekä tiettyjen tekijöiden osalta kuvattu maakunnan profiili suhteessa koko maan lukuihin. Lisäksi toimintaympäristön osalta on tarkasteltu maakunnan vahvuuksia, mahdollisuuksia, heikkouksia ja uhkia, joihin kehittämistoimissa tulee kiinnittää huomiota.

Maakunnan väestö

Väkiluvun kehitys on ollut pitkällä aikavälillä laskeva. Maakunnassa asui vuoden 2024 lopussa 211 261 henkeä, vähennystä 479 henkeä vuoden 2023 lopusta (-0,2 %). Nettomaahanmuutto oli kuitenkin vuosina 2023 ja 2024 ennätysasuuri, lähes 1 700 henkeä kumpanakin vuonna. Tämä on pienentänyt väestön vähenemää huomattavasti verrattuna edellisiin vuosiin sekä korjannut negatiivisen nettosyntyvyyden vaikutusta. Pitkällä aikavälillä, vuoteen 2045 mennessä (Tilastokeskuksen ennuste v. 2024), väkiluvun lasku jatkuu, mutta loivenee 2030-luvulla. Seutukuntien väliset erot väestön kehityksessä ovat yhä suuret. Väestön ikärakenteen kehitys kärjistää osaajapulaa pitkällä aikavälillä.

Kahden suurimman kaupungin, Porin ja Rauman, väestökehitys on vuosina 2023 ja 2024 ollut muuttovoittoinen pääosin maahanmuuttoon perustuen (2023: Pori 531 hlöä, Rauma 399 hlöä; 2024: Pori 686 hlöä, Rauma 353 hlöä).

Satakunnassa on ulkomaan kansalaisia 4,9 % (10 250), kun koko maassa keskimäärin se on 7,3 % (2024). Vieraskielisiä on 6,0 % satakuntalaisista, koko maassa osuus on 10,8 % (2024).

Ikärakenne on maan keskiarvoa iäkkäämpi, yli 65-vuotiaiden osuus on yli viisi prosenttiyksikköä valtakunnan keskitasoa korkeampi (v. 2024). Samoin väestöllinen huoltosuhde 73,3 on maan keskiarvoa heikompi (koko maa 61,6) v. 2024. Taloudellinen huoltosuhde on myös valtakunnallista tasoa heikompi, 150,8 (koko maa 132,8) v. 2023.

Työvoiman kysynnän heikentyessä työttömyys on kasvanut. Työllisyyskatsauksen (8/25) mukaan työvoiman kysyntä on jatkunut heikkona ja etenkin pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut voimakkaasti vuoden takaiseen verrattuna. Kuntien työllisyyspalveluissa oli 2025 heinäkuun lopussa 11 320 työtöntä työnhakijaa, mikä on 1 010 henkeä (9,8 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Edellisestä kuukaudesta työttömien määrä nousi 300 hengellä. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli heinäkuussa 11,8 %.

Työllisiä oli vuoden 2023 työssäkäyntitilaston mukaan 85 612, joka oli noin 1 % vähemmän kuin edellisenä vuotena (Tilastokeskus, työssäkäynti). Työllisten osuus väestöstä on Satakunnassa valtakunnallista tasoa alhaisempi.

MDI:n vuonna 2022 toteuttaman Satakunnan maahanmuuttovirrat tilastojen valossa -selvityksen mukaan vuosina 2020–2040 työmarkkinoille tuleva 20–24-vuotiaiden ikäluokka on yhteensä noin 78 000 henkilöä pienempi kuin työmarkkinoilta poistuva 60–64-vuotiaiden ikäluokka, jos väestöennusteen oletukset toteutuvat sellaisenaan. Työmarkkinoilta poistuu siis joka vuosi noin 5 000 henkilöä enemmän kuin on tulijoita koko 2020-luvun, ja noin 3 000 henkilöä vuodessa 2030-luvulla. Tämän työvoiman poistuman paikkaamisessa työikäisten maahanmuutolla on keskeinen rooli.

Satakunnassa oli vuonna 2023 yhteensä 50 958 opiskelijaa. Heistä 44 % oli perusasteen opiskelijoita, 37 % lukio- ja ammatillisessa tutkintokoulutuksessa, 15 % ammattikorkeakoulutuksessa ja 4 % yliopistojen perus- ja jatkokoulutuksessa (StatFin, opiskelijat ja tutkinnot).

Elinkeinorakenne ja teolliset keskittymät

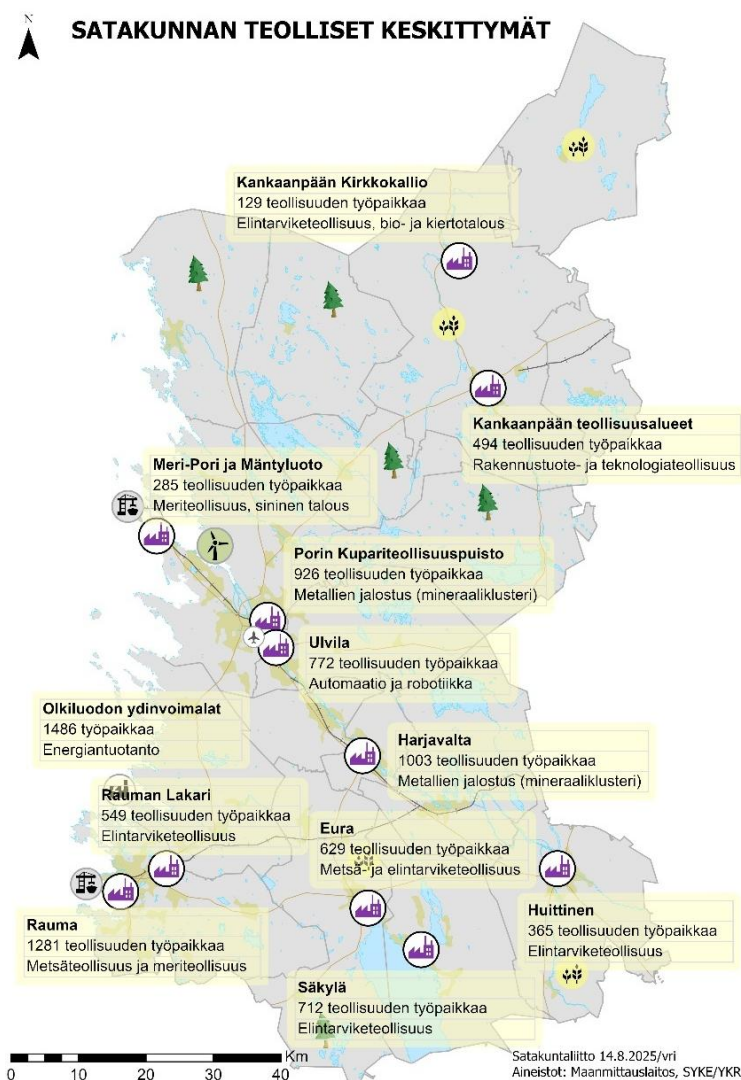
Satakunnan elinkeinorakenne on monipuolinen, mikä antaa suojaa suhdanne-, yritys- ja toimialakohtaisille vaihteluille. Teollisuuden toimialarakenne on maakunnista 5. monipuolisin (v. 23). Työn tuottavuus on hieman alle maan keskitason. Kuitenkin Satakunta tuottaa 8,2 % Suomen viennin arvosta (2024) ja viennin arvo on maakunnista neljänneksi korkein. Satakunta on maamme suurin sähköntuottaja, noin 40 % koko Suomen tarpeesta.

Maakunnan teolliset keskittymät (Kuva 2) kytkeytyvät elinkeinorakenteen uudistumiseen, kilpailukyvyn vahvistamiseen sekä kasvun edistämiseen. Satakunnan teolliset keskittymät ovat muodostuneet yhdyskuntarakenteen tukemana olemassa olevan teollisuuden ja keskittymien pohjalle.

Teollisuusalueet ja -puistot ovat teollisten toimintojen keskittymiä, joissa useat itsenäiset yritykset ja toimijat hyödyntävät yhteistä infrastruktuuria, palveluita ja synergisiä etuja.

Satakunnan teollisia keskittymiä, niiden sijaintia sekä toimialoja on tarkasteltu paikkatietoanalyysin kautta ja sijoitettu kartalle seuraavasti:

Eura	elintarvike-, metsä-, biotuote- ja teknologiateollisuus
Eurajoki	energiantuotanto
Harjavalta	metallien jalostus ja uusiutuva energia
Huittinen	elintarviketeollisuus ja teknologiateollisuus
Kankaanpää	teknologia-, elintarvike- ja rakennustuoteteollisuus
Kankaanpään Kirkkokallio	elintarviketeollisuus, biotuotteet ja uusiutuva energia
Meri-Pori ja Mäntyluoto	meriteollisuus ja energiantuotanto
Porin kupari-teollisuuspuisto	metallien jalostus
Rauma	metsä-, meri- ja teknologiateollisuus
Rauman Lakari	elintarviketeollisuus ja logistiikka
Säkylä	elintarviketeollisuus
Ulvila	automaatio ja robotiikka

Kuva 2. Satakunnan teolliset keskittymät

Satakunnan suurimmat toimialat ovat työpaikkamääriltään sosiaali- ja terveysalat (osuus 19,3 %), valmistava teollisuus (osuus 19,1 %) sekä tukku- ja vähittäiskauppa (osuus 9,4 %). Niiden yhteenlaskettu osuus maakunnan työpaikoista on 47,9 % (31.12.2023)

Teollisuuden osuus valtakunnalliseen keskiarvoon nähden on yli 1,5-kertainen, mikä tarkoittaa paitsi sen suurta osuutta, myös mahdollista aluetaloudellista riskiä. Sitä kuitenkin pienentää teollisuuden monipuolinen toimialarakenne.

Teknolוגiateollisuuden osuus (kulkuneuvojen, koneiden ja laitteiden sekä elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus, metallituotteiden valmistus, metallien jalostus) on korkein, 51 % valmistavan teollisuuden työpaikoista, mutta sen rakenne on monimuotoinen.

Metallien jalostus, metallituotteiden sekä koneiden ja laitteiden valmistus ovat selvät tukipilarit, sillä niiden osuus on 85 % metallialojen työpaikoista. Etenkin koneiden ja laitteiden valmistuksessa on monimuotoista valmistustoimintaa. Elintarviketeollisuuden osuus on 14 %, metsäteollisuuden 10 %, ja kemianteollisuuden 5 % valmistavan teollisuuden työpaikoista. (31.12.2023).

Suomen Yrittäjien ja Finnveran syksyn 2025 pk-yritysbarometrin mukaan Satakunnan näkymät ovat kääntyneet positiivisiksi (saldoluku 4, eli positiivisten ja negatiivisten vastausten erotus). Odotukset ovat samalla koko maan keskiarvoa hieman korkeammat (saldo 3). Yleiset suhdannenäkymät ovat muutenkin Satakunnassa koko maan keskiarvoa vahvemmat (saldo 7 vs. koko maan 3).

Aluetalouden kehitys ja investoinnit

Vuosikymmenen alussa talouden kehitys on ollut ajoittain vahvaa. Esim. vuoden 2023 ennakkotietojen mukaan BKT:n reaalin kasvu oli Satakunnassa 7,5 %, kun koko maassa BKT laski 0,5 %.

Satakunnassa taustalla vaikuttaa teollisuuden vahva nousu. Vahvaan teollisuuteen viittaa myös jalostuksen (teollisuus, energia ja rakentaminen) arvonlisäys per capita vuonna 2023 (ennakkotieto) on Satakunnassa toiseksi korkein 19 maakunnasta. Tämä kuvaa maakunnan vahvaa kykyä tuottaa korkean jalostusarvon tuotteita, joita menee runsaasti myös vientiin. Siten Satakunta on kokoaan suurempi hyvinvoinnin tuottaja Suomessa.

Rauman seutukunta on työn tuottavuuskehityksen veturi Satakunnassa. Pohjois-Satakunnan ja Rauman seutukunnassa yksityisen sektorin työn tuottavuus on kasvanut voimakkaasti.

Julkisyhteisöjen työn tuottavuus on Porin seutukunnassa Satakunnan korkein. Satakunnan aluetaloudelle haasteita asettavat väestön väheneminen ja ikääntyminen sekä monien toimialojen heikko tuottavuuskehitys.

Satakunta on houkutellut jo pitkään teollisia investointeja, sillä vuosien 2010-2022 välillä investointien arvon nimellinen kasvu jalostuksessa oli +120 %, kun koko maassa keskimäärin nousu jäi +61 %:iin.

Elinkeinoelämän Keskusliiton (EK) elokuu 2025 tilastojen mukaan Satakunnassa on maakunnista eniten puhtaan siirtymän investointeja suunnitteilla (yli 39 mrd.€) Puhtaan kasvun teemoihin Satakunnassa sisältyvät esim.: energiaratkaisut, kiertotalous, akku- ja teknologiametallit sekä vihreä vetytalous.

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta

Teollisen toiminnan vahvuudesta huolimatta maakunnan osuus maamme t&k-toiminnan menoista on pieni (0,9 %). T&k-menot 373 €/hlö ovat murto-osa maan keskiarvosta 1 506 €/hlö (2023).

Seutukunnittain t&k-menot henkeä kohden olivat (2023): Porin seutukunta 327 €, Rauman seutukunta 543 €, Pohjois-Satakunta 80 €. T&k-menojen suhde BKT:hen oli Satakunnassa hyvin matala, 0,9 %, Suomessa keskimäärin osuus on 3,0 % (2022).

Koko maan julkisen ja korkeakoulusektorin t&k –toiminnan menoista Satakunnan osuus on 0,8 %. Oman yliopiston puute selittää suuren osan erosta. Koko maan yritysten t&k-toiminnan menoista Satakunnan osuus on 1,0 %. Tämäkin jää selvästi väestöosuutta matalammaksi. Taustalla vaikuttavat mm. suhteellisen vähän innovoivan valmistavan teollisuuden suuri osuus aluetaloudesta, kirjanpitoikäntännöt sekä tytäryhtiötalous ja siten mahdollisesti t&k-menojen kirjautuminen pääkonttoreihin.

Satakunnan yritysten t&k-toiminnan työvuosien osuus koko Suomen yritysten t&k- toiminnan työvuosista vuonna 2023 oli 1,3 % v. 2023. Kaikkien sektorien (yritys-, julkinen- ja korkeakoulusektori) osuus oli yhteensä 1,2 %.

Satakuntalaisten yritysten t&k-henkilöstö suhteessa väestöön oli Satakunnassa 0,35 % vuonna 2023 (Tilastokeskus), eli suunnilleen joka 300:s satakuntalainen työskenteli ainakin osa-aikaisesti t&k-toiminnan parissa yrityksissä. Tosin joukossa on myös Satakunnan ulkopuolella asuvia. Kärjessä ovat Pohjois-Pohjanmaa (1,34 %) ja Uusimaa (1,27 %). Seuraavina olivat samoin yliopistomaakunnat Pirkanmaa (1,22 %), Pohjanmaa (0,91 %) ja Varsinais-Suomi (0,56 %). Koko maan keskiarvo on 0,82 %. Satakunta on sijalla 10 (18 maakunnan joukossa). Etelä-Pohjanmaalla osuus on Satakuntaa alempi, 0,23 % ja sija 13. Keski-Pohjanmaa on samoin heikompi, sijaluku 12 ja osuus 0,25 %. Päijät-Hämeessä on hieman Satakuntaa korkeampi suhdeluku, 0,36 % ja sijaluku 9.

Väestön hyvinvointi ja terveys

Satakuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä tekijöitä on kuvattu Satakunnan hyvinvointialueen laatimassa hyvinvointikertomuksessa 2025 ja esille nousee mm. ikääntyvien kasvava osuus, toimintakyvyn rajoitteet, asukkaiden vähäinen liikkuminen, yksinäisyys sekä elintapojen ja mielenterveyden haasteet.

Satakunnan hyvinvointikertomuksen 2025 mukaan huomiota lasten ja nuorten osalta on kohdistettava mm. siihen, että lasten ja nuorten elintavat ovat heikentyneet, kokemus omasta osallisuudesta ja mielen hyvinvointi ovat heikentyneet ja turvattomuuden kokemukset kasvaneet. Aikuisten osalta huomioitavia haasteita ovat arjessa jaksamisen, elintapojen ja elämänlaadun heikentyminen. Ikääntyneiden kohdalla huomiota on kohdistettava kasvaviin arjessa pärjäämisen haasteisiin.

Väestön terveys ja hyvinvointi on maan keskitasoa heikompa monen indikaattorin osalta. Satakunnan ikävakioimaton sairastavuusindeksi on korkeampi kuin koko maassa keskimäärin (2022). Maakunnan kunnissa sairastavuusindeksi vaihtelee (vaihteluväli 87–126). Työkyvyttömyyseläkkeellä 16–64-vuotiaista oli 6,5 %, koko maassa 5,2 % (2023).

Satakunnan väestön käytettävissä olevien tulojen jakauma eli taloudellisen hyvinvoinnin jakautuminen on hieman maan keskiarvoa tasaisempi, sitä kuvaava Gini-kerroin on matalampi, ollen Satakunnassa 25,5, kun se koko maassa oli 27,9 (2023).

UKK-instituutin laskemat liikkumattomuuden aiheuttamat yhteiskunnalliset kustannukset olivat vuonna 2022 Satakunnassa jonkin verran maan keskiarvoa (275 euroa per asukas) korkeammat (303 euroa per asukas) ja kasvusuunnassa.

Satakunnassa noin neljäsosa kulttuuripalveluja tarvinneista koki, että niitä ei ole tarjolla riittävästi. Koko maassa näin koki viidesosa 20 vuotta täyttäneestä väestöstä. Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvia 20–64 vuotiaista vuonna 2020 oli 27,8 % (koko maa 23,5 %).

Elinympäristö ja luonto

Satakunnan alue- ja yhdyskuntarakenteen ja saavutettavuuden perustekijät ovat maakunnan sijainti Pohjanlahden rannalla, hyödynnettävissä olevat meri- ja lentoyhteydet muuhun Eurooppaan, suurten vesistöjen jokilaaksot taajamineen sekä monipuolinen maaliikennejärjestelmä.

Satakunnan aluerakenteen erityispiirteenä on Porin kaupunkiseudun laaja kehysalue, joka ulottuu Kokemäenjokilaaksoa pitkin Kokemäeltä Meri-Poriin saakka. Maakunnan aluerakenne on monikeskuksinen, sillä kaupunkikeskusten (Pori ja Rauma) ohella Satakunnassa sijaitsee seutukuntakeskuksia (Eura, Huittinen ja Kankaanpää). Seutukuntien keskuksilla on laajat vaikutusalueet ja niitä ympäröi laaja ydinmaaseutu.

Satakunnan kokonaispäästöjä on saatu Hinku-laskennan mukaan vähennettyä 42,5 % ja asukaskohtaisia päästöjä 37 % vuosien 2007–2022 välillä. (koko Suomessa vähemmän kokonaispäästöissä 37,3 %). Suomen merkittävin tulvariskialue sijaitsee Porissa (Kokemäenjoki).

Satakunnan rannikkovesien (Selkämeri) ekologinen tila vuonna on ollut pääosin tyydyttävä tai välttävä (2019.) Sisävesistöjen tilanne Satakunnassa on koko Suomeen verrattuna heikko. Säkylän Pyhäjärven ekologinen tila on luokiteltu tyydyttäväksi. Pintavesien tilaa heikentää pääasiassa vesien rehevöityminen, joka johtuu liiallisesta ravinnekuormituksesta.

Metsäiset ympäristöt muodostavat yhdessä suo- ja kosteikkoalueiden kanssa rungon Satakunnan ekologiselle verkostolle. Satakunnan maa-alueista noin 68 % on metsää, josta suurin osa (noin 90 %) on puuntuotannossa.

Kansainvälinen toiminta ja verkostot

Satakunnassa toimii useita kansainvälisiä yrityksiä, jotka ovat osa globaaleja arvoketjuja erityisesti teknologia-, metalli-, energia- ja elintarviketeollisuudessa. Esimerkiksi Harjavallan metalliklusteri, Rauman meriteollisuus ja Porin automaatio- ja robotiikkakeskittymät houkuttelevat osaajia ja investointeja myös ulkomailta. Olkiluodon ydinvoimalaitoksen rakentaminen ja käyttö on tuonut Satakuntaan merkittävän määrän kansainvälistä työvoimaa ja asiantuntijoita erityisesti Porin ja Rauman seuduille.

Kansainväliset opiskelijat ovat tärkeä osa maakunnan osaajapohjaa ja potentiaalisia tulevaisuuden työntekijöitä. Koulutussektorilla kansainvälistyminen näkyy kv-opiskelijamäärien kasvamisena sekä toisella asteella että korkeakoulutuksessa.

Ukrainalaisten määrä Satakunnassa on kasvanut erityisesti vuoden 2022 jälkeen, ja he muodostavat merkittävän osan maakunnan ulkomaalaistaustaisesta väestöstä. Samalla maahanmuuttajien kokonaismäärä on noussut – vuosina 2023 ja 2024 nettomaahanmuutto oli ennätyksellisen suurta, lähes 1 700 henkilöä vuodessa.

Satakunnan kansainvälinen kehittämistoiminta suuntautuu keskeisesti Euroopan Unionin kumppanuuksiin ja verkostoihin. Merkittävä yhteistyötaho on West Finland European Office (WFEO) eli Länsi-Suomen Eurooppa-toimisto, joka on neljän maakunnan liiton yhteinen toimipiste Brysselissä (Etelä-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Pohjanmaa ja Satakunta). Toimiston henkilökunta auttaa maakunnan toimijoita kansainvälisessä verkostoitumisessa, yhteistyökumppaneiden löytämisessä, hankerahoituksen selvittämisessä ja EU-tiedon hankkimisessa. Toimisto tukee Satakuntaliittoa muun muassa edunvalvonnassa, EU:n innovaatiokumppanuuksissa sekä edustaa maakuntaa ja Länsi-Suomea ERRIN-verkostossa (European Regions for Research and Innovation Network).

Neljäntoista (14) työryhmän kautta toimiva ERRIN-verkosto vaikuttaa aktiivisesti EU:n tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaan alueiden näkökulmasta sekä edesauttaa alueiden välistä yhteistyötä. Satakuntaliitto on lisäksi mukana Euroopan komission perustamassa älykkään erikoistumisen foorumissa (S3) ja sen eri teema-alustoissa (uudistuva teollisuus, energia sekä maa- ja elintarviketalous).

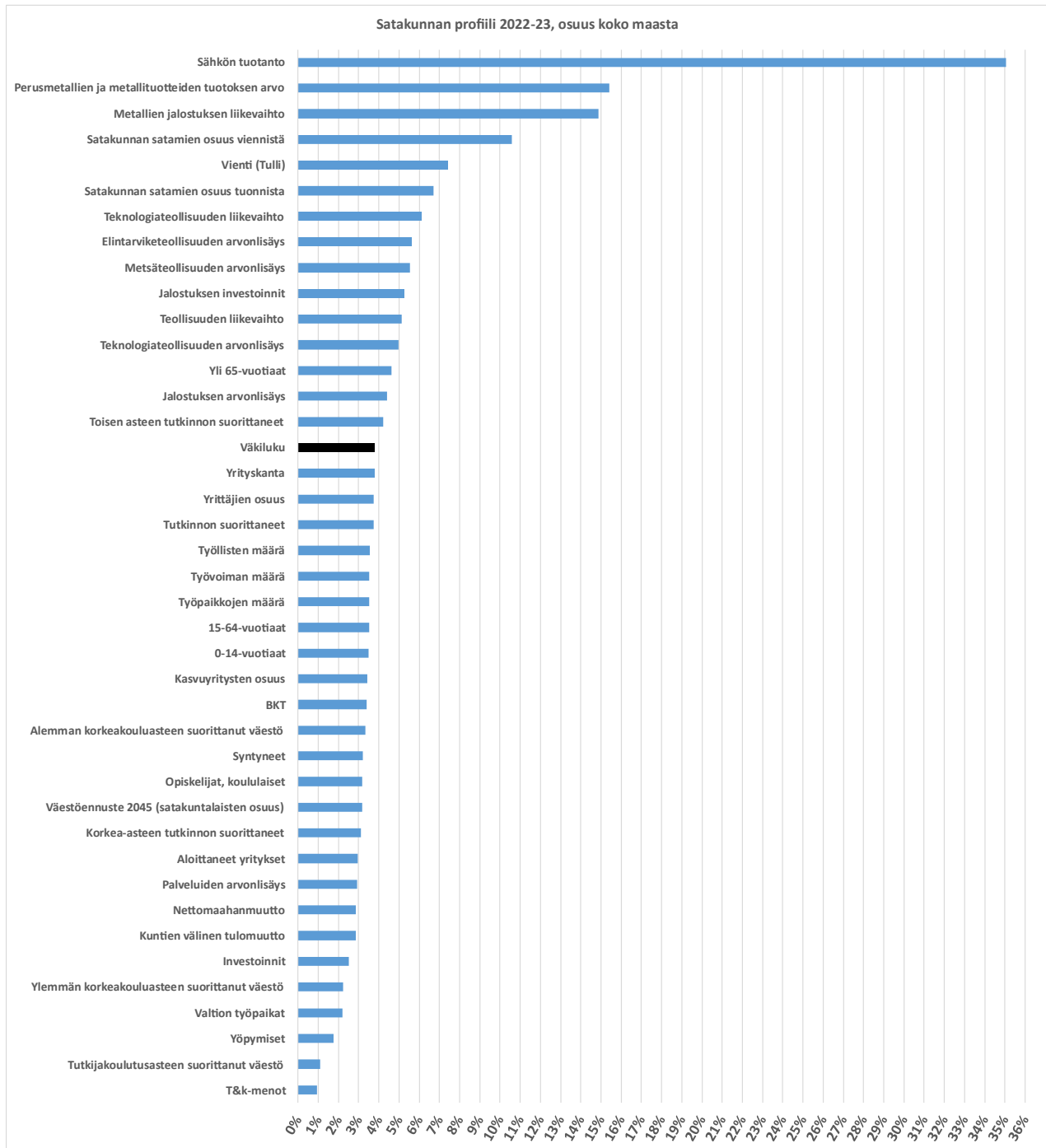
Maa- ja elintarviketalouden alalla toteutettavaa yhteistyötä tukee aktiivinen toiminta ERIAFF-verkostossa (European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry). ERIAFF pyrkii vaikuttamaan eurooppalaisen kestävä ja tuottavan maatalouden innovaatiokumppanuuden (EIP agricultural productivity and sustainability) kehitykseen ja sisältöihin. Lisäksi ERIAFF tuo yhteen metsäalan toimijoita ja pyrkii vaikuttamaan EU-tason kysymyksiin metsäasioissa. Verkosto pyrkii edistämään kumppanuuksien syntymistä muun muassa seuraavissa aihepiireissä: biodiversiteetti ja ekosysteemipalvelut, innovatiiviset tuotteet ja palvelut tuotantoketjussa, ilmastonmuutoksen hillintä ja ilmastonmuutokseen varautuminen, biotalous, ruokaturva, ruokaturvallisuus ja terveelliset elämäntavat, maatalouden tuottavuus ja resurssitehokkuus.

Satakunta on valittu Euroopan komission innovaatiolaaksoksi (kiertotalous ja biotalous) vahvistamaan Euroopan innovaatioekosysteemejä. Innovaatiolaaksot sitoutuvat tekemään yhteistyötä paikallisten ja EU:n laajuisten haasteiden ratkaisemiseksi sekä edistämään globaaleja kestävyysprojekteja. Satakunta kuuluu myös Robocoast EDIH –verkostoon, jonka tavoitteena on yksityisen ja julkisen sektorin digitalisaation nopeuttaminen edistämällä uusien digitaalisten ratkaisujen käyttöönottoa.

Satakuntalaisille kehittäjä-, koulutus- ja tutkimusorganisaatioille on syntynyt yhteistyöverkostoja ympäri Eurooppaa ja näitä voidaan hyödyntää myös jatkossa. Muun muassa satakuntalaiset Leader-toimintaryhmät ovat luoneet yhteistyösuhteita Eurooppaan, ja edistäneet alueensa yhdistysten ja yritysten kansainvälisiä yhteistyösuhteita.

Satakunnassa on tunnistettu tarve panostaa työ- ja koulutusperustaiseen maahanmuuttoon. Satakunnan kansainvälisen osaamisen ja maahanmuuton strategisen ohjelman 2040 tavoitteena on edistää työ- ja koulutusperustaista maahanmuuttoa, vahvistaa pitovoimaa kansainvälisistä osaajista, edistää kansainvälisten osallistujien työllisyyttä sekä vahvistaa maakunnallista yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

2.1. Satakunnan profiili

Kuva 3. Maakunnan profiili.

Satakunnan profiili (kuva 3.) maakunnan osuutta koko maasta verrattuna väestöosuuteen, joka on 3,8 % (v. 2023). Profiilissa korostuvat vahvuutena sähköntuotanto (35 % Suomesta), maakunnassa tuotetun viennin arvo (7,4 %) sekä satamien kautta kulkeva vienti (10,6 %) ja tuonti (6,7 %). Satakunnan usean teollisuuden haaran tuotannon arvonlisäys ja liikevaihto ylittävät selvästi väestöosuuden (teknologia-, metsä- ja elintarviketeollisuus). Jalostussektorin arvonlisäys ja investointien taso ylittävät myös väestöosuuden. Selvästi alle väestöosuuden ovat mm. t&k-menot (0,9 %) sekä korkeakoulutettujen osuus, jossa ero kasvaa koko maan keskiarvoon koulutustason noustessa. Myös monet väestömuuttajat ovat alle väestöosuuden, kuten muuttoliike. Yrityskannan ja aloittaneiden yritysten, kasvuyritysten sekä yrittäjien osuus jäävät myös hieman alle väestöosuuden. Palveluiden arvonlisäys jää jonkin verran alle väestöosuuden.

2.2. Satakunnan strateginen toimintaympäristö

Satakunnan tilannekuvasta nousee esille toimintaympäristössä vaikuttavia, strategisesti tärkeitä, elinvoiman kannalta ratkaisevia tekijöitä. Nämä ovat tekijöitä, joissa pitää onnistua, jotta alue kehittyä tavoiteltujen tulevaisuuskuvien mukaisesti. Ne ovat vahvuuksiamme ja mahdollisuuksiamme, jotka tuovat meille kilpailuetua ja kokonaisuuksia, jotka ovat maakunnan aluekehittämisen kannalta merkittäviä kuten esim. maakunnan sijainti rannikolla, osaamis- ja innovaatioklusterit ja teollisuuden monipuolisuus. Toisaalta ne voivat olla myös tunnistettuja heikkouksia ja uhkia, joiden vaikutusta pyritään vähentämään aluekehittämisen keinoin, yhteistyöllä ja uusien ratkaisuin.

Vahvuudet ja mahdollisuudet kuvastavat maakunnan osaamis- ja rakennetekijöitä, jotka osaltaan toimivat maakunnan kehittämisresursseina. Ne kattavat sekä rakenteellisia että osaamistekijöitä. Rakenteelliset tekijät ovat maakunnan aluekehittämisen kannalta merkittäviä kuten esim. maakunnan sijainti rannikolla, teollisuuden monipuolisuus ja luonnonympäristö. Osaamistekijät tuovat esille maakunnan toimijoiden vahvoja sisältöjä.

VAHVUUDET

- monipuolinen teollisuuden toimialarakenne, teollisuuden vientipainotteisuus ja kiinnittyminen globaaleihin arvoketjuihin
- teollisuuden tuotannon arvonalisäys, jalostuksen arvonalisäys
- osaamis- ja innovaatioklusterit sekä vahvat teolliset keskittymät: mm. automaatio- ja robotiikka, meri-, automaatio-, robotiikka-, metalli-, värimetalli- ja energiaklusteri, korkean teknologian teollisuusalueet ja -vyöhykkeet
- satamat ja sijainti rannikolla, lentokenttä
- monipuolinen energiantuotanto, sähkön tuotannon suuri määrä, tulevaisuuden ympäristö- ja energiateknologioiden osaaminen
- Satakunnan ruokaketju on osa kansallista huoltovarmuutta
- monipuolinen alkutuotanto ja elintarvikeklusteri
- kansainvälisesti merkittävä metsäteollisuuden keskittymä
- metsävarat, osaaminen metsä- ja biotalouden sekä kiertotalouden osa-alueilla
- hyvinvointi- ja terveysteknologiaosaaminen
- Porin yliopistokeskus, Satakunnan ammattikorkeakoulu, ammatillisen koulutuksen järjestäjien yhteistyö, koulutuspaikkoja kaikilla koulutusasteilla
- automaatio-, robotiikka-, data-analytiikka-, tekoälyosaaminen
- osaaminen vesiensuojelussa ja tutkimuksessa, vesistöjen ja muun luonnonympäristön hoidossa
- jalostustoiminnan yritykset investoivat maakuntaan, yritysten investoinnit tutkimukseen ja innovointiin
- verkostoitunut yrittäjyyden edistämisen ja yrittäjyyskasvatuksen yhteistyö
- varuskunnat, puolustusteollisuuden potentiaali, huoltovarmuus
- Selkämeri ja vesistöt, pohjavesivarat
- kansallinen, ylimaakunnallinen ja kansainvälinen verkostoituminen ja yhteistyö, maakunnan sisäisten verkostojen vahvuus
- monimuotoinen luonto-, liikunta-, ulkoilu- ja kulttuuriympäristö, monipuolinen ja rikas kulttuuriperintö
- elämys- ja hyvinvointitalous (kulttuuri, matkailu, tapahtumat, liikunta- ja muut hyvinvointipalvelut)
- toimivat paikallisyhteisöt, järjestöjen osaaminen ja yhteistyö
- erityisosaamista usealla turvallisuuden osa-alueella, Porin Turvallisuuskeskus
- viihtyisä elinympäristö ja toimiva, arjen sujuvuuden mahdollistava yhdyskuntarakenne, vaihtoehtoiset asuinympäristöt, toimivat paikallisyhteisöt, järjestöjen monipuolinen osaaminen ja yhteistyö
- International House -konsepti

HEIKKOUEDET

- laskeva väestömäärä
- alueelliset erot väkiluvun muutoksessa ja väestön ikääntyminen, ikärakenne koko maan tasoa iäkkäämpi, taloudellinen huoltosuhde kansallista tasoa heikempi, samoin väestöllinen huoltosuhde.
- työllisten osuus väestöstä koko maan tasoa alhaisempi
- osuus tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan menoista on vähäinen
- tuottavuuskehitys (osa toimialoista)
- työvoiman saatavuushaasteet, työvoiman kohtaanto-ongelmat
- harjoittelupaikkojen vähäisyys
- rajoitteet saavutettavuudessa
- alemman tieverkon heikko kunto, rataverkon häiriöherkkyys
- vesistöjen tilan heikkeneminen ja hidas elpyminen
- kulttuuriympäristöjen hoidon haasteet
- korkeakoulutettujen määrä
- hyvinvointihaasteet ja niistä aiheutuvat kustannukset
- luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen (luontokato)
- Suomen merkittävin tulvariskialue
- väestön väheneminen, suuret alueelliset erot väkiluvun muutoksessa ja ikärakenteen vinoutumisessa
- osallisuuden ja mielen hyvinvoinnin tilanne,
- nuorten pahoinvointi

MAHDOLLISUUDET

- Puhtaan siirtymän mahdollisuudet
- Euroopan komission innovaatiolaakso (kiertotalous ja biotalous)
- Robocoast- EDIH –verkosto
- Uudistuvan teollisuuden mahdollisuudet, (teollisuus 4.0 ja 5.0)
- Vihreä vetytalous
- Yhteiskunnan sähköistyminen ja energiamurros
- Puolustusyhteistyö (NATO)
- Puolustusteknologia ja kaksikäyttöteknologiat
- Ilmailu- ja avaruusteknologian yhteistyön kehittäminen (NASA)
- Huoltovarmuuden roolin kasvu
- Sijainti rannikolla, turvallisuusrannikko, satamien ja satamayhteyksien kehittäminen
- Työ- ja koulutusperäinen maahanmuutto
- Osaamis- ja innovaatioklustereiden kansainväliset kumppanuudet
- Korkean jalostusasteen palvelujen kehittäminen (digitaalisuus, tekoäly) sekä start up-toiminta
- Yritysten uudistuminen, kasvu ja kilpailukyvyyn parantaminen
- Puhtaan siirtymän investoinnit vaikuttavat päästökehitykseen myönteisesti

UHAT

- Väkiluvun kehitys pitkällä aikavälillä laskeva
- Julkisten palvelujen saatavuuden heikentyminen
- Osaavan työvoiman puute, työikäisten määrän lasku
- Koulutuksen aloituspaikkojen väheneminen
- Veto- ja pitovoiman heikkeneminen
- Sähkönsiirtoyhteyksien riittävyys
- Sään ääri-ilmiöt, sää- ja vesiolojen muutokset, Suomen merkittävin tulvariskialue (Pori)
- Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen
- Lainsäädännön muutosten vaikutukset pidemmällä aikavälillä kv-koulutuksen vetovoimaan
- Kansallisten t&k -panosten vähäisyys Satakunnassa
- Kilpailu osaajista ja investoinneista muiden alueiden kanssa

Toimintaympäristön vahvuudet ja mahdollisuudet edesauttavat alueen muutosjoustavuutta eli resilienssiä sekä mahdollistavat Satakunnan kilpailukyvyyn ja elinvoiman vahvistumisen. Maakunnan elinvoima koostuu useasta toisiinsa kytkeytyvästä kokonaisuudesta, kuten esimerkiksi elinkeinorakenteesta ja aluetalouden vahvuudesta, elinkeinoelämän toimintaympäristöstä ja menestyksestä, infrasta ja saavutettavuudesta, maankäytön ratkaisuista, koulutuksesta ja osaamisesta sekä asukkaiden ja työntekijöiden hyvinvoinnista.

Vahvuuksien ja mahdollisuuksien lisäksi on keskeistä tunnistaa ja vastata myös keskeisiin heikkouksiin ja uhkiiin kuten esimerkiksi työikäisen väestön vähenemiseen ja ikääntymiseen, väestön hyvinvointiin liittyviin haasteisiin, ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, ympäristön tilaan, julkisten palvelujen muutokseen ja saavutettavuuteen.

Toimintaympäristön muutosten ennakointi ja menestystekijöihin vaikuttavien tekijöiden arviointi on aluekehittämisen kannalta keskeistä, jotta esimerkiksi kehittämistoimia kyetään suuntaamaan tavoiteltuihin tuloksiin.

2.3. Muutoksen avainajurit

Tilannekuvasta, toimintaympäristön analyysistä, maakunnan profiilista sekä valmisteluprosessin havainnoista on tunnistettu Satakunnan toimintaympäristön muutoksen avainajureita. Muutoksen avainajurit (kuva 4.) ovat tekijöitä, jotka edistävät muutosta ja vaikuttavat mm. elinvoiman vahvistamistarpeisiin sekä maakuntaohjelman sisältöön.

Kuva 4: Muutoksen avainajurit

Muutosajurit kytkeytyvät aluekehittämisen kriittisten menestystekijöiden tarkasteluun ja edistävät osaltaan strategisen kehittämisen tulevaisuustarkastelua. Satakunta-strategian tulevaisuuskuvien mukaan **Satakunta on vuonna 2050 elinvoimainen ja uudistuva maakunta, osaava ja vastuullinen sekä hyvinvoiva ja vetovoimainen maakunta. Maakuntaohjelmassa 2026–2029** tulevaisuuskuvia tavoitellaan neljän vuoden tähtäimellä, tavoitteena on Satakunnan kilpailukyvyn ja elinvoimaisuuden edistäminen.

Maakuntaohjelmassa keskitytään vuosina 2026–2029 aikana toteutettaviin kehittämissisioihin, joiden taustalla vaikuttavat Satakunta-strategian tulevaisuuskuvat, maakunnan tilannekuva sekä tunnistetut muutoksen avainajurit.

3. MAAKUNTAOHJELMA 2026-2029 – SATAKUNNAN KEHITTÄMISMISSIOT

Satakunnan maakuntaohjelman tavoitteena on maakunnan elinvoiman ja kilpailukyvyn vahvistaminen ja kehittämismissiot kuvaavat tehtäviä, joihin tulee keskittyä halutun muutoksen tai päämäärän saavuttamiseksi.

Satakunnan maakuntaohjelman 2026–2029 strategiset kokonaisuudet on tilannekuvan, havaittujen muutosajureiden sekä valmisteluprosessin pohjalta tehdyn analyysin pohjalta tiivistetty kolmeen kehittämismissioon: missiot täydentävät toisiaan ja niillä on vaikutusta toisiinsa.

- **Paras sijainti**
- **Kasvava maakunta**
- **Onnellisten paikka**

Kehittämismissiot kuvaavat Satakunnan tavoitteellista tahtotilaa, jota kohti maakuntaa halutaan kehittää valtuustokaudella 2026–2029. Kukin kehittämismissio myös osaltaan tukee Satakunnan maakuntasuunnitelma 2050:n tulevaisuuskuvia. Kehittämismissioiden osalta on huomioitu kytkeytyminen muutosajureihin sekä tuotu esille missioon liittyviä kehittämistavoitteita ja -toimenpiteitä.

3.1. Paras sijainti

Kehittämismissiomme: Satakunnan sijainti on Suomen paras. Tarjoamme parhaan ympäristön sähkön hyödyntämiseen ja huolehdimme siitä, että energiaklusterimme kasvaa puhtaan siirtymän kautta. Kytkemme koko Suomen Satakunnan satamien kautta Eurooppaan ja maailmalle. Geopolitiikan murroksen myötä Satakunnasta on tullut Suomen turvallisuusrannikko. Satakunta on Suomen paras maakunta elinvoiman ja uudistumisen kannalta.

Muutosajureiden mukaisesti Satakunnan asema on muuttunut geopolittisen murroksen myötä. Satakunta on Suomen turvallisuusrannikko ja portti länteen. Teollinen tuotanto etsii nyt paikkaansa alueelta, jossa on saatavana puhdasta energiaa. Satakunnalla on merkittävä rooli Suomen turvallisuusrannikkona juuri logistisen sijaintinsa, teollisuutensa, vientisatamiensa ja kahden varuskuntansa vuoksi. Maakunnan merkitys turvallisuusrannikkona vahvistui vielä, kun syyskuussa 2024 astui voimaan Suomen ja Yhdysvaltojen välinen puolustusyhteistyösopimus (DCA). Monipuolistuva ja vahvistuva elinkeinoelämä sekä maakunnan merkityksellisyys kokonaisturvallisuudelle ja huoltovarmuudelle luovat positiivisen tulevaisuusnäkymän Satakuntaan. Huoltovarmuutta vahvistetaan myös uusien arvoketjujen, teknologioiden ja monipuolistuneen ruuantuotannon avulla. Digitalisaatio, tekoäly uudet teknologiat ja kansainvälisyys tukevat uusien alojen kehittymistä ja elinvoimaa Satakunta houkuttelee nyt puhtaaseen energiaan nojaavaa tuotantoa mm. hyvillä siirtoyhteyksillä ja vihreään, puhtaaseen tuotantoon soveltuvilla alueilla. Keskeistä uudistumisessa on globaaliin kilpailutilanteeseen ja geopolitiikan muutoksiin vastaaminen sekä mm. kilpailukyvyn ja resilienssin vahvistaminen ja tuottavuuden parantaminen. Juuri nyt sijainti on vahvuutemme.

Kehittämistavoitteet 2026–2029

- **Kytkeimme koko Suomen Satakunnan turvallisuusrannikon satamien ja meriliikenteen kautta länteen ja Eurooppaan. Tarjoamme hyvän sijaintipaikan investoinneille, turvallisuus- ja puolustusteollisuudelle sekä vahvistamme Satakunnan asemaa kansainvälisenä toimijana ja merkittävänä vientimaakuntana.**

Kehittämistoimenpiteitä:

- Edistämme logistiikkaratkaisujen sekä logististen palvelujen kehittämistä ml. sähköinen saavutettavuus.
- Lisäämme Satakunnan vientiteollisuudelle kansallisia t&k- panoksia
- Lisäämme turvallisuus- ja puolustusalan tutkimus- ja kehittämistoimintaa, josta syntyy uusia mahdollisuuksia yritys yhteistyölle niin Puolustusvoimien kuin Naton sekä EU:n kanssa.
- Sujuvoitamme lupakäytäntöjä ja lisäämme sääntelyn ennustettavuutta osana suotuisaa toimintaympäristöä.
- Parannamme saavutettavuutta ja logistiikan toimivuudesta, sillä ne ovat tärkeitä elinkeinoelämälle, asumiselle sekä varuskuntien toimintakyvylle.
- Kehitämme huoltovarmuuden ja varautumisen sekä sotilaallisen liikkuvuuden osalta Satakunnan infraa (Valtatiet 2, 8, ja 12, rataverkko, satamat).

- **Vahvistamme Satakunnan energiakeskittymää, koska yhteiskunnan sähköistyminen ja energiamurros tuovat Satakunnalle mahdollisuuksia.**

Kehittämistoimenpiteitä:

- Vahvistamme Satakunnan asemaa monipuolisen energiatuotannon osaamiskeskittymänä.
- Lisäämme monipuolista energia-alan osaamista ja koulutusta, liiketoimintaa sekä kansainvälistä yhteistyötä.
- Lisäämme uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä sekä liiketoimintaosaamista.
- Pilotoimme älykkäitä sähköverkkoja (smart grids), jotka mahdollistavat kulutuksen optimoinnin ja uusiutuvan energian tehokkaan integroinnin.
- Edistämme kiertotaloutta, joka on kriittisten raaka-aineiden riittävyyden, kestävyys ja hyväksyttävyyden kannalta tärkeää teknologiametalliklusterille.
- Edistämme uusia metallienkierrätysinvestointeja.

- **Mahdollistamme tuottavuuden kasvun sekä uudistamme Satakunnan kilpailukykyä vahvistavia teollisia keskittymiä sekä niihin liittyviä yritysalueita.**

Kehittämistoimenpiteitä:

- Laadimme Satakunnalle teollisuusstrategian.
- Nostamme Satakunnan tutkimus- ja kehitystoiminnan tasoa.
- Vahvistamme maakunnan korkeakoulutusta sekä jatkuvaa oppimista.

- Vahvistamme tutkimusinstituuttien ja -keskusten toimintaa.
 - Suuntaamme resursseja käytännönläheiseen implementoivaan tutkimukseen, jossa toimijat tuottavat yhdessä tuloksia.
 - Luomme yhteisiä foorumeita tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan edistämiseksi.
 - Vahvistamme tuottavuuden kasvua hyödyntämällä digitalisaatiota, uusia teknologioita ja innovatiivisia ratkaisuja.
 - Kokoamme Satakuntaan turvallisuus- ja puolustusklusterin innovaatioverkoston.
 - Tunnistamme maakunnan keskeiset alihankintaverkostot ja vahvistamme niiden kytkeytymistä arvoketjuihin.
- **Toteutamme puhtaan siirtymän ja hiilineutraalisuuden etenemisen Satakunnassa.**
 - *Kehittämistoimenpiteitä:*
 - Kehitämme uusia teknologisia ratkaisuja ja innovaatioita teollisuudelle esim. digitalisaatioon, robotiikkaan, automaatioon, logistiikkaan ja puhtaaseen siirtymään liittyen.
 - Vahvistamme yritysten toimintaympäristöä investointien sekä uusien yritysten ja osaavan työvoiman houkuttelemiseksi.
 - Tunnistamme puhtaan siirtymän hankkeet ja investoinnit sekä edistämme tavoitteiden yhteensovittamista sekä hyvää vaikutusten arviointia.

3.2. Kasvava maakunta

Kehittämismissiomme: *Satakunta on kasvava maakunta. Vastaamme tulevaisuuden väestörakenteen kehitykseen sekä työvoimatarpeeseen kansainvälistymällä. Edistämme osaavan työvoiman saantia ja maakunnassa opiskelee aikaisempaa enemmän opiskelijoita. Kasvatamme Satakunnan yritysekosysteemejä kestävästi. Luomme Satakunnasta Suomen uudistuvan yrittäjyysmaakunnan. Vahvistamme koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden toimintaa sekä uudistamme toimintatapoja. Teemme vastuullisesta toimintatavasta maakunnan yrityksille ja toimijoille kilpailuedun. Satakunta on osaava sekä vastuullinen.*

Muutosajureiden mukaisesti kasvu perustuu yhä enemmän osaamiseen, tutkimukseen ja innovaatioihin. Satakunnassa on tarve nostaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tasoa etenkin älykkään erikoistumisen toimialoilla. Koulutusmahdollisuudet houkuttavat nuoria jäämään maakuntaan ja ylläpitävät maakunnan inhimillistä pääomaa ja uusiutumiskyvykkyyttä. Vahva koulutus ja monimuotoiset mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen sekä työ- ja koulutusperäinen maahanmuutto varmistavat osaavan työvoiman saatavuuden.

Kasvun uudet versot ja puhtaan siirtymän mahdollisuudet otetaan huomioon samoin kuin kehittyvien alojen sekä muutostrendien mahdollisuudet, mm. digitalisaatio ja tekoäly, uudet teknologiat, datatalous, kansainvälisyys, palveluliiketoiminta. Satakunnan kärkiklusterit ja teolliset keskittymät ovat vahvuuksia ja niiden tulee myös uudistua. Kansallisten ja kansainvälisten verkostojen

rakentuminen ja verkostoissa toimiminen ovat merkittäviä tekijöitä maakunnan kärkialojen vahvistumiselle, samoin kasvualojen kehittyminen ja yrittäjyyden vahvistaminen.

Vähähiilisyyden kautta tapahtuva energiamurros sekä yhteiskunnan sähköistyminen ovat Satakunnalle mahdollisuuksia. Keskeistä on osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen väestön ikääntyessä. Vastuullisuuden merkitys kasvaa koko yhteiskunnassa. Luonnon monimuotoisuuden, vähähiilisyyden huomiointi sekä ilmastonmuutokseen varautuminen sekä sopeutuminen on osa kestävästä kasvua.

Kehittämistavoitteet 2026–2029

- **Luomme maakunnan koulutus- ja tutkimusorganisaatioihin uusia toimintatapoja sekä uudistamme osaamista ja elinkeinorakennetta tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa. Huolehdimme maakunnan sosiaalisesta pääomasta ja sen vahvistumisesta.**

Kehittämistoimenpiteitä:

- Vahvistamme yritys-oppilaitosyhteistyötä, joka luo osaamista ja osaajia yrityksiin.
- Edistämme Satakunnan yliopisto- ja korkeakoulutusta maakunnan osaamiskeskittymien ja jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi.
- Vahvistamme akateemisen tutkimuksen ja korkeakoulutuksen kytkeytymistä maakunnan strategiseen kehittämiseen.
- Vahvistamme Satakunnan roolia t&k -toimijana tukemalla alueen korkeakouluja.
- Ennakoimme sekä pitkän että lyhyen aikavälin osaamis- ja koulutustarpeita, jotta maakunnan koulutustarjonta kohtaisi mahdollisimman hyvin maakunnan toimijoiden koulutus- ja osaamistarpeen.
- Kehitämme ja vahvistamme jatkuvan oppimisen mahdollistavia koulutuspolkuja.
- Tarjoamme Satakunnassa opiskelijoille ja työntekijöille jatkuvan oppimisen polun aina kandista tohtoriksi asti.
- Viestimme erilaisista jatkuvan oppimisen hakumahdollisuuksista, jotka parantavat opintoja, jotka luovat väyliä AMK:sta yliopistokeskuksen nykyisiin maisteritutkintoihin.
- Kehitämme uusia maisteriohjelmia täydentämään jatkuvan oppimisen polkuvalikoimaa.
- Vastaamme uuden kansallisen korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision tavoitteisiin kehittämällä korkeakoulutusta Satakunnassa.
- Asetamme tavoitteeksi luoda alueellisen korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kehittämisen pitkän aikavälin ratkaisuja.
- Varmistamme vetovoimaisen koulutuspolun korkeakoulu- ja yliopisto-opintoihin asti.
- Varmistamme koulutustarjonnan huomioiden niin nuorten koulutuksen kuin yritysten tarpeisiin nopeasti vastaavan täydennys- ja uudelleen kouluttautumisen.
- Vahvistamme Satakunnan älykkään erikoistumisen osaamisalueita sekä innovaatioiden ja uusien ratkaisujen kehittämistä vastuullisesti ja kestävästi, vihreän siirtymän tavoitteet ja digitalisaation mahdollisuudet huomioiden.

- Vahvistamme ilmastonmuutoksen hillintään ja varautumiseen liittyvää osaamista.
- Edistämme osaavan työvoiman saatavuutta kehittämällä jatkuvan oppimisen palveluja, oppimisympäristöjä sekä oppilaitosten ja yritysten välistä yhteistyötä.
- Edistämme kansainvälisten opiskelijoiden integroitumista maakuntaan tukemalla työharjoittelu- ja työpaikkojen saantia.
- **Tavoitteenamme on, että Satakunnan nettomaahanmuuton taso kolminkertaistuu vuoteen 2040 mennessä 640 henkilöstä 1920 henkilöön vuodessa. Tavoitteena on myös, että Satakunnassa asuvien ulkomaan kansalaisten työllisyysaste on samalla tasolla kuin Suomen kansalaisten työllisyysaste.**

Kehittämistoimenpiteitä:

- Edistämme työ- ja koulutusperustaista maahanmuuttoa.
- Vahvistamme veto- ja pitovoimaa kansainvälisten osaajien näkökulmasta.
- Edistämme kansainvälisten osaajien työllisyyttä ja harjoittelupaikkojen saatavuutta.
- Vahvistamme maakunnallista yhteistyötä eri toimijoiden välillä.
- Lisäämme korkeakoulutuksen kv-aloituspaikkojen määrää.
- Vahvistamme International House-konseptin kehittymistä Satakunnassa. Laajennamme konseptia maakunnan jokaiselle seudulle.
- **Huomioimme teknologisen kehityksen, muuttuvat osaamistarpeet ja työn murroksen. Päivitämme osaamista, ylläpidämme jatkuvaa oppimista sekä edistämme työvoiman kohtaantoa. Luomme koulutuksen ja tieteen avulla yhteiskuntaa vahvistavaa ja uudistavaa sivistysperustaa.**

Kehittämistoimenpiteitä:

- Ennakoimme osaamistarpeita ja panostamme koulutuksen kehittämiseen siten, että se palvelee jatkuvasti muuttuvia osaamistarpeita.
- Seuraamme teknologisen kehityksen tilannekuvia ja tunnistamme uudet potentiaalit.
- Vahvistamme kehittämistoimijoiden, tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden sekä elinkeinoelämän ennakointi- ja innovaatiotoiminnan maakunnallista, kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä.
- Edistämme aineettoman arvonluonnin osaamista.
- **Olemme aktiivisena toimijana mukana kansainvälisissä ja globaaleissa kehityskuluissa sekä tunnistamme uudet potentiaaliset avaukset.**

Kehittämistoimenpiteitä:

- Edistämme Satakunnan toimijoiden kytkeytymistä ilmailu- ja avaruusteknologiaa hyödyntäviin hankkeisiin.

- Suuntaamme kehittämisresursseja maakunnan teollisten keskittymien vahvistamiseen sekä kärki- ja kasvualojen menestymiseen. (*Satakunnan älykkään erikoistumisen strategia täsmentää kehittämistoimenpiteitä*)
 - Vahvistamme satakuntalaisten innovaatio- ja osaamisklustereita ja niiden kytkeytymistä kansainvälisiin kumppanuuksiin ja toimintaan.
 - Kehitämme klustereiden yritysten tarpeisiin soveltuvaa koulutusta ja huolehdimme, että klusteriin saadaan riittävästi osaajaresursseja.
 - Kasvatamme teollisuuden tuotteiden ja palveluiden jalostusarvoa ja luomme edellytykset uusille markkina-avauksille ja sitä kautta kansainväliselle kasvulle.
 - Houkuttelemme osaamisen ja arvoverkkojen kautta maakunnan teollisiin keskittymiin lisää toimijoita ja investointeja.
 - Vahvistamme koulutus- ja tutkimuslaitosten monipuolista teknologioiden käyttöönotto- ja muuta osaamista (ml. evaluointi- ja testaustoiminta) Puolustusteollisuuden Pk-yritysten TKI-toiminnan, kansainvälistymisvalmiuksien ja verkostoitumisen edistämiseksi.
- **Luomme kestävästä kasvusta ja resurssiviisaudesta Satakunnan kilpailuedun. Edistämme vastuullista toimintaa, tuotantoa ja jalostusta. Mahdollistamme uusien investointien sijoittumisen Satakuntaan.**

Kehittämistoimenpiteitä:

- Huomioimme, että kasvun hidasteiden poistamisessa keskeisessä roolissa ovat julkisten toimijoiden toimet maankäytön, asumisen, liikenteen ja koulutuksen sekä yleisen infrastruktuurin osalta.
 - Tarvitsemme kasvun vauhdittamiseksi syvempää yhteistyötä digitalisaation hyödyntämisessä sekä sähköistymisen luoman kasvun mahdollisuuksien ymmärtämisessä ja kehittämisessä kestävästi, puhtaan siirtymän tavoitteet ja digitalisaation mahdollisuudet huomioiden.
 - Edistämme tekoälyn mahdollisuuksien hyödyntämistä.
 - Luomme maakunnalle yhteisen brändin ja markkinoimme sitä sekä elinkeinoelämän ja asukkaiden että tulevaisuuden osaajien suuntaan.
 - Edistämme luovan talouden toimintaa muun muassa tukemalla luovien alojen verkostojen toimintaa, tuomalla esille luovan talouden tuotteita ja palveluita, hyödyntämällä digitalisaation mahdollisuuksia esimerkiksi tapahtumatuotannossa.
- **Vahvistamme yrittäjyyttä ja uudistuvaa yrittäjyysmaakuntaa, luomme Satakunnasta Suomen yrittäjyysmaakunnan ja tavoittelemme yritysten määrän kasvua**

Kehittämistoimenpiteitä:

- Lisäämme kiinnostusta yrittäjyyteen yrittäjyyskasvatuksen sekä kattavien ja laadukkaiden neuvonta- ja tukipalvelujen avulla.
- Kehitämme liiketoimintaympäristöjä, jotka houkuttelevat uusia yrityksiä, start up -yrityksiä sekä innovaatioita.
- Edistämme vastuullista liiketoimintaa, start up –yrityksiä, kevytyrittäjyyttä, yritysten kasvua ja kansainvälistymistä ja digitalisaatiota.

- Vahvistamme pk-yritysten työelämän laatua ja tuottavuutta sekä henkilöstön ja yrittäjien osaamista.
- Edistämme kattavien ja laadukkaiden yritysneuvonta- ja tukipalvelujen kehittämistä.
- **Varmistamme, että Satakunnan energiaklusteri sekä vastuullinen ruokaketju ylläpitävät myös kansallista huoltovarmuutta. Edistämme myös Satakunnan luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä, jalostusta ja markkinointia sekä vahvistamme Satakunnan ruokavientiä.**

Kehittämistoimenpiteitä:

- Lisäämme uusiutuvan energian käyttöä. Edistämme aurinko-, tuuli- ja aaltoenergian sekä vetyenergian mahdollisuuksia.
- Suuntaamme resursseja maa- ja metsätalouteen ja ruoantuotantoon.
- Huomioimme erityisesti kiertotalouden ja vastuullisuuden kehittämisen elintarvikeklusterissa ja ruokaketjussa.
- Edistämme maakunnan teollisuustuotannon sivuvirtojen jatkokäytön kehittämistä uusiksi tuotteiksi.
- Vahvistamme valmiutta innovaatioiden nopeaan käyttöönottoon
- Varmistamme ruokaketjun kestävyys, huoltovarmuuden ja vientipotentiaalin kasvun.

3.3. Onnellisten paikka

Kehittämismissiomme: Satakunta on Suomen onnellisin maakunta. Kehitämme tulevaisuuden Satakuntaa, jossa vahvistuu satakuntalaisten kokema hyvinvointi, turvallisuus ja onnellisuus.

Yhteisöllisyys, osallisuus ja osallistuminen lisäävät sosiaalista turvallisuutta. Maakunnassa on viihtyisiä elinympäristöjä, monipuolisia työ- ja koulutusmahdollisuuksia sekä toimivat palvelut. Satakunnassa on ainutlaatuista vetovoimaa, joka lisää kiinnostusta Satakuntaa kohtaan. Pitovoimaamme lisäävät turvallinen ja sujuva arki, moninaiset kulttuurin arvoketjut sekä uniikki ja monimuotoinen luonto.

Satakuntalaiset uskovat tulevaisuuteensa maakunnassa.

Kehittämismissio kytkeytyy muutosajuriin, jossa painottuu väestönrakenteen muutokseen ja väestön hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät kehityskulut. Väestön väheneminen, ikääntyminen ja huoltosuhteen heikkeneminen vaikuttavat palvelujen tarpeeseen ja arjen sujuvuuteen. Hyvinvointitalouden korostaminen tuo esiin ennaltaehkäisevän ja yhteisöllisen lähestymistavan, joka voi vähentää eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. Koulutustason nostaminen, korkeakoulujen toiminnan kehittäminen sekä jatkuva oppiminen vahvistavat osaavan työvoiman saatavuutta, mahdollistavat inhimillisen pääoman kehittämisen ja lisäävät mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan. Koulutusmahdollisuuksien kehittäminen vahvistaa myös alueen vetovoimaa nuorille ja kansainvälisille osaajille sekä tukee pitovoimaa ja tulevaisuuden uskoa.

Digitalisaatio ja uudet teknologiat luovat edellytyksiä innovatiivisille, vastuullisille ja käyttäjäystävällisille ratkaisuille esimerkiksi palvelutuotannossa, asumisessa, energiatehokkuudessa

sekä logististen ketjujen kehittämisessä. Toimivat yhteydet parantavat arjen sujuvuutta ja turvallisuutta sekä tukevat ja vahvistavat maakunnan kaupunkien, kuntien, kylien ja maaseutualueiden elinvoimaisuutta ja niiden vuorovaikutusta. Geopoliittisen tilanteen muutoksiin liittyy maakunnassa paljon kehittämispotentiaalia. Samalla korostuu tarve varmistaa ihmisten henkinen kriisinkestävyys, turvallisuuden tunne sekä yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemus.

Muutosajureissa kuvatulla vastuullisuuden ja kestävyys korostumisella on yhteys elinympäristön laatuun ja luonnon monimuotoisuuteen. Ne lisäävät alueen viihtyisyyttä, turvallisuutta ja vetovoimaa sekä tukevat väestön hyvinvointia ja onnellisuuden kokemusta. Ilmastonmuutokseen varautuminen (esim. tulvariskien hallinta) parantaa turvallisuutta ja vähentää riskejä arjessa. Väestörakenteen muutokseen, vastuullisuuteen, koulutukseen, digitalisaatioon ja turvallisuuteen kytkeytyvät muutosajurit huomioivalla kehittämisellä tuetaan Satakunnan kehittämistä onnelliseksi, hyvinvoivaksi ja vetovoimaiseksi maakunnaksi. Tässä tarvitaan yhteistyötä, jossa ovat mukana kansalaiset ja järjestöt sekä yksityinen ja julkinen sektori.

Kehittämistavoitteet 2026–2029

- **Tunnistamme ja ratkaisemme väestörakenteen muutoksista johtuvia haasteita maakunnan elinvoimalle.** (Tavoite sisältää kuvauksen muuttuvan väestörakenteen ja –määrän ennakoivaan hallitsemiseen liittyvät alueellisista toimista)

Kehittämistoimenpiteitä:

- Palvelujen saatavuuden varmistamiseksi edistämme maakunnan toimijoiden yhteistyötä, toimialarajat ylittäviä kumppanuuksia, palveluketjujen sekä mm. digitaalisten palvelujen kehittämistä. Kehitämme palvelurakenteita vastaamaan muuttuvan väestörakenteen tarpeisiin.
- Huomioimme ikääntyneiden määrän kasvun palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä, myös esteettömyyden ja arjen sujuvuuden näkökulmasta.
- Vahvistamme väestön osallistumisastetta kaikissa ikäryhmissä tukemalla osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja vaikuttamismahdollisuuksia.
- Vahvistamme maakunnan veto- ja pitovoimaa kehittämällä koulutusmahdollisuuksia, elinympäristön laatua ja yhteisöllisyyttä. Vahvistamme osaavan työvoiman saatavuutta.
- Tuemme tuottavuuden kasvua hyödyntämällä digitalisaatiota, uusia teknologioita ja innovatiivisia ratkaisuja.
- Edistämme työ- ja koulutusperäistä maahanmuuttoa sekä vahvistamme kotoutumista ja kansainvälisten osaajien työllistymistä.
- Ylläpidämme ja kehitämme kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajan palveluja, jotka tukevat hyvinvointia, osallisuutta ja alueen veto- ja pitovoimaa.
- Vahvistamme maaseudun elinvoimaa kehittämällä saavutettavuutta, palveluja ja yhteisöllisiä toimintamalleja.
- Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta, jotka lisäävät alueen pitovoimaa ja uudistumiskykyä.

- **Turvaamme hyvinvoinnin ja hyvän elämän edellytykset edistämällä kestäväää hyvinvointia, jossa yksilön, yhteisön ja ympäristön hyvinvoinnista huomioiminen kulkevat käsi kädessä. Haluamme, että kaikki satakuntalaiset pysyvät mukana.**

Kehittämistoimenpiteitä:

- Kehitämme vaikuttavia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintamalleja, vahvistamme terveyttä ja hyvinvointia edistävää aktiivista elämäntapaa ja yhteisöllisyyttä kaikille satakuntalaisille. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistuminen lisää koettua hyvinvointia ja luovat alueelle pito- ja vetovoimaa.
 - Edistämme kestäväää hyvinvointia vahvistamalla hyvinvointitaloutta.
 - Kehitämme ratkaisuja eriarvoistumiskehityksen katkaisemiseksi ja osallisuuden lisäämiseksi sekä kotoutumisen edistämiseksi.
 - Kehitämme nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työmarkkinoille pääsyä edistäviä toimintamalleja ja neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä edistämme toimijoiden verkosto- ja yritysysteistyötä.
 - Vahvistamme julkisten palvelujen rinnalla yritysten, järjestöjen ja neljännen sektorin toimijoiden aktiivista mukanaoloa ja kumppanuutta sekä tunnistamme niiden merkityksen hyvinvoinnin ja osallisuuden tuottamisen resurssina. Tuemme rakenteita ja työkaluja sektorirajat ylittävän monialaisen yhteistyön edistämiseen.
 - Edistämme luontoon, kulttuuriin ja liikuntaan liittyvien palvelujen saavutettavuutta kehittämistä hyvinvoinnin edistämiseksi ja henkisen kriisinkestävyuden vahvistamiseksi. Edistämme Satakunnan liikunta- ja kulttuuristrategioiden toimeenpanoa.
- **Huolehdimme sujuvan ja turvallisen arjen edellytyksistä edistämällä palvelujen saatavuutta, infrastruktuurin toimivuutta sekä sujuvia yhteyksiä.**

Kehittämistoimenpiteitä:

- Tuemme palvelujen saatavuutta edistäviä ratkaisuja, edistämme maakunnan toimijoiden yhteistyötä, laaja-alaisia kumppanuuksia sekä mm. digitaalisten palvelujen kehittämistä.
- Kehitämme älykkäitä ja kestäviä liikenne-, liikkumis- ja logistiikkaratkaisuja, jotka mahdollistavat henkilöiden, tavaroiden ja tiedon sujuvat yhteydet.
- Edistämme turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvää osaamista, yhteistyötä ja innovaatioiden ja palvelujen kehittämistä.
- Turvaamme viihtyisän, toimivan, turvallisen ja ympäristöarvot huomioonottavan asuin- ja elinympäristön maankäytön suunnittelulla, kaavoituksella ja rakennussuunnittelulla.
- Vahvistamme huoltovarmuutta kehittämällä energiantuotantoa, ruokaketjua ja logistiikkaverkostoja sekä edistämällä yhteistyötä kokonaisturvallisuuden ja kriisinkestävyuden parantamiseksi.
- Vahvistamme järjestöjen roolia ja toimintaedellytyksiä hyvinvoinnin, osallisuuden ja turvallisuuden edistämisessä tukemalla niiden osaamista, yhteistyötä ja osallistumista palvelujen kehittämiseen.
- Tuemme satakuntalaisten omaa aktiivisuutta ja mahdollisuuksia toimia aktiivisesti lähiyhteisöissään sekä osallistua järjestö- ja vapaaehtoistyöhön.

- **Turvaamme luonnon monimuotoisuuden sekä edistämme ilmastotavoitteiden ja vesistöjen hyvän tilan saavuttamista**

Kehittämistoimenpiteitä:

- Vahvistamme ilmastonmuutoksen hillintään ja varautumiseen liittyvää osaamista ja edistämme laajapohjaisia toimia sekä yhteisvaikutusten arviointia.
- Edistämme maakunnan hiilineutraaliustavoitteita (HINKU) sekä ilmastoviisaita ratkaisuja mm. vähentämällä päästöjä, vahvistamalla hiilinieluja, edistämällä kiertotaloutta ja tukemalla ilmastotietoisuutta.
- Edistämme kokonaisvaltaista vesien tilan ja vesiluonnon monimuotoisuuden huomioonottamista. Tuemme kuormituksen vähentämiseen tähtäävää toimintaa valuma-alueilla vesistöjen tilan parantamiseksi.
- Luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi edistämme yhtenäisten virkistys- ja viherverkostojen säilymistä sekä ekosysteemien elpymistä.
- Edistämme metsien kestävää hoitoa ja käyttöä sekä metsätalouden, suojelun ja virkistyksen yhteensovittamista.
- Tunnistamme kulttuuri- ja luonnonympäristöjen arvot ja edistämme luonnon virkistyskäyttömahdollisuuksia.
- Vähennämme liikenteen päästöjä panostamalla kestävämpiin kulkumuotoihin, vähäpäästöisempiin polttoaineisiin ja digitaaliseen saavutettavuuteen.
- Tuemme materiaalien lajittelua ja kestäviä logistiikkaketjuja edistävien resurssiviisautta tukevien palvelukonseptien kehittämistä.

- **Vahvistamme maakunnan kulttuuria, elämystaloutta sekä veto- ja pitovoimaa**

Kehittämistoimenpiteitä:

- Vahvistamme Satakunnan maakuntabrändiä.
- Viestimme yhdessä maakunnan vahvuuksista, osaamiskeskittymistä sekä erityispiirteistä.
- Kehitämme elämyspalvelujen (matkailu- ja kulttuuripalvelujen sekä tapahtumien) vastuullista ja kestävää kehittämistä, osaamista ja kansainvälistymisvalmiuksia.
- Vahvistamme matkailu-, kulttuuri-, taide- ja luovien alojen sekä liikunta- ja hyvinvointialojen verkostoitumista, osaamista ja innovaatiotoimintaa ja kytkeytymistä laajemmin maakunnan elinvoiman ja kasvun edistämiseen.
- Huolehdimme monimuotoisista luonto-, liikunta- ja kulttuuriympäristöistä osana maakunnan vetovoimaa, hyvinvointia ja elinvoimaa.

4. SATAKUNNAN ÄLYKÄS ERIKOISTUMINEN

EU:n koheesiopolitiikan osalta kansalliset ja alueelliset viranomaiset laativat älykästä erikoistumista (Smart Specialisation Strategy, S3) koskevat tutkimus- ja innovaatiostrategiat, jotta EU:n rakennerahastojen käyttöä voidaan tehostaa ja jotta EU:n, kansallisen ja alueellisen tason toimien sekä julkisten ja yksityisten investointien välille saadaan lisää synergiaa.

Älykäs erikoistuminen tarkoittaa kunkin alueen erityisten ominaisuuksien ja varojen tunnistamista, kunkin alueen kilpailuetujen korostamista sekä alueellisten sidosryhmien tuomista tulevaisuudennäkymän tueksi. Se tarkoittaa myös alueellisten innovaatiojärjestelmien vahvistamista, tiedonkulun maksimointia ja innovoinnin etujen levittämistä alueen koko aluetalouteen.

Älykäs ja kestävä erikoistuminen (Smart Specialisation Strategy for Sustainability, S4) kattaa myös kestävät ratkaisut ja niiden vastuullisen edistämisen (quadruple ja quintuple innovation helix). Lähtökohtina ovat taloudellinen kasvu, uuden luominen ja innovaatiot, sekä pyrkimys eurooppalaisia arvoketjuja luovaan alueidenväliseen yhteistyöhön.

Älykkään erikoistumisen strategiat suuntaavat EU:n alue- ja rakennepoliitiikan rahoituksen kohdentamista vuosina 2021–2027. Strategiat tullaan uudistamaan osana valmistautumista EU:n tulevaa ohjelmakautta 2028–2034. Maakuntaohjelman 2026–2029 laadinnan yhteydessä on tarkasteltu Satakunta-strategian laadintaprosessissa tunnistettujen, Älykkään erikoistumisen 2021–2027 mukaisten, maakunnan osaamis- ja innovaatioklusterien (kuva 5.) päivitystarvetta. Päivityksen osalta vuosien 2026–2027 aikana painopisteitä ovat erityisesti teolliset keskittymät sekä kilpailuetua tuottavat kärki- ja kasvualat.

Kuva 5. Satakunnan älykkään erikoistumisen strategian 2021–2027 mukaiset osaamis- ja innovaatioklusterit

Satakunnan aluetaloutta vahvistavien osaamis- ja innovaatioklustereiden (kuva x) kehittäminen ja seuranta sisältyy maakunnan Älykkään erikoistumisen päivitettyyn strategiaan ja klustereiden kehittämissisällöt on tunnistettu myös maakuntaohjelman kehittämismissioiden tavoitteissa sekä toimenpiteissä.

Älykkään erikoistumisen vahvistaminen edellyttää toimintamallia, joka huomioi paikkaperustaisen kehittämistyön, alueen erityiset resurssit, potentiaalit ja vahvuudet, mutta myös ne heikkoudet ja kehittämisen kapeikot, joihin kehittämispoliittisin toimin tulee tarttua. Kehittämistyössä merkityksellistä on tunnistaa strategiset kumppanuudet alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Satakunnan maakuntalähtöisen, kumppanuuteen ja ennakointiin perustuvan innovaatiojärjestelmän toimintamallin tavoitteena on edistää elinkeinoelämän tarpeista lähtevää TKI-toimintaa sekä koulutusorganisaatioiden ja tutkimuslaitosten profiloitumista ja yhteistyötä. Myös toisen asteen koulutuksen järjestäjien osaamisella ja yhteistyöllä yritysten kanssa on tärkeä rooli.

Klusterit vahvistavat maakunnan elinvoimaa ja kasvua ja elinkeinoja puhtaan siirtymän tavoitteet huomioivalla tavalla sekä luovat Satakunnalle kilpailuetua. Satakunnan älykkään erikoistumisen tavoitteena on maakunnan teollisten keskittyminen vahvistaminen sekä kärki- ja kasvualojen menestys. Älykäs erikoistuminen edistää maakunnan osaamista ja erikoistumista. Älykäs erikoistuminen tarkoittaa maakunnan erityisten ominaisuuksien ja voimavarojen tunnistamista, kilpailuetujen korostamista sekä alueellisten sidosryhmien ja voimavarojen tuomista tulevaisuudennäkymän tueksi

Kehittämisteema 1: Teollisten keskittymien vahvistaminen

Satakunnan teolliset keskittymät (sivulla 6.) vahvistavat maakunnan aluetaloutta ja tuottavuutta sekä luovat työpaikkoja. Teolliset keskittymät edistävät mm. digitalisaation, kiertotalouden ja puhtaan energian ratkaisuja, toimivat alustana tutkimus-, -kehitys- ja innovaatiotoiminnalle sekä houkuttelevat merkittäviä investointeja ja kytkeytyvät maakunnan älykkään erikoistumisen klustereihin (kuva 6.).

Innovaatiotoiminta ja tuotekehitys ovat toimintoja, joissa teollisuuden ja korkeakoulujen yhteisillä piloteilla voidaan saavuttaa potentiaalisesti suuria hyötyjä. Maakunnan uudistuvat ja innovatiiviset teolliset keskittymät ja alueen tutkimus- ja koulutusorganisaatiot toteuttavat kansallisesti ja kansainvälisesti vaikuttavaa innovaatiotoimintaa yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa

Digitalisaatio parantaa tuottavuutta, luo uusia arvoketjuja ja liiketoimintamahdollisuuksia sekä palveluja mm. tekoälyn, automaation ja robotiikan osaamisen hyödyntämisen kautta. Digitalisaation, automaation ja tekoälyn käytön ja sovellusten yleistyessä korostuu myös digitaalisten taitojen ja valmiuksien merkitys. Digitalisaatio on sekä toimintatapojen uudistamista, prosessien digitalisointia, että palveluiden sähköistämistä. Digitalisaation etujen ja strategisten teknologioiden hyödyntäminen luo kilpailuetua elinkeinoelämälle.

Puhdas siirtymä luo osaltaan mahdollisuuksia ja kilpailuetua elinkeinoelämälle. Puhtaan siirtymän mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää mm. kilpailukykyisen puhtaan energian saatavuutta sekä toimitusvarmuutta ja energiaverkkoa, joka vastaa kasvavia siirtotarpeita sekä ratkaisuja, joilla puhtaan energian hyödyntäminen pystytään kytkemään tehokkaaseen logistiikkaan, infrastruktuuriin ja materiaalivirtoihin sekä sektorirajat ylittäviin synergiaetuihin. Ilmastonmuutokseen kytkeytyvän energiamurroksen ohella uudistumiskehitykseen vaikuttavat myös kilpailu resursseista sekä luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen. Puhtaiden ratkaisujen investointipotentiaali ja digitalisaatio ovat erityinen mahdollisuus Satakunnassa.

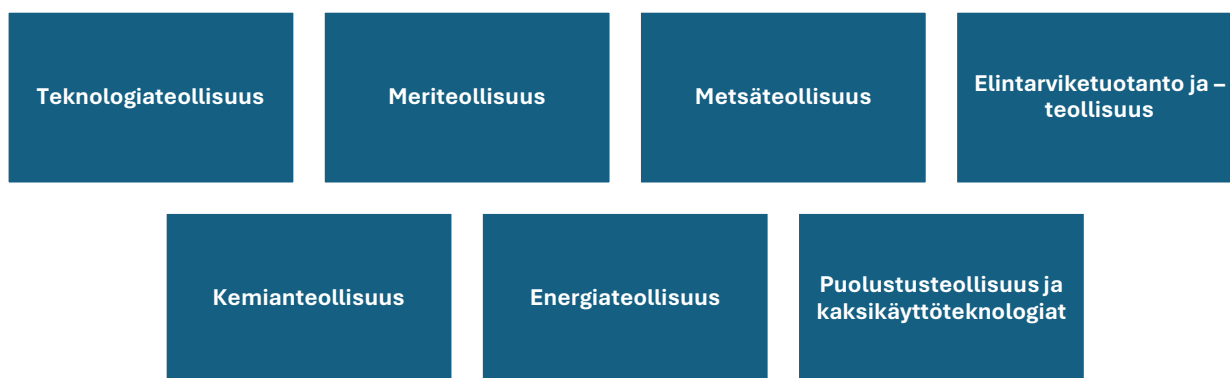
Kuva 6. Teolliset keskittymät ja älykkään erikoistumisen klusterit

Kehittämistarpeita:

- Teollisten keskittyminen kehittämisessä on tarpeen optimoida toimintamalleja edelleen esimerkiksi fyysisen ympäristön, yhteisen verkostomaisen toimintatavan ja liiketoimintamahdollisuuksien sekä markkinoinnin osalta.
- Myös logistiikassa, materiaalivirtojen hallinnassa, hankintatoimessa, alihankinnassa ja toimittajissa sekä tukitoiminnoissa voidaan saavuttaa jaettuja resursseja hyödyntäen kasvavia synergiaetuja.
- Nettonolla-asetuksen aktiivinen seuranta ja mahdollisuuksien tunnistaminen.
- Kannustetaan koulutustoimijoita luomaan Net-Zero Industry Academies
- Koulutusmalleja yhteistyössä yritysten ja muiden alueiden kanssa.
- Digitalisaation, automaation ja tekoälyn käytön ja sovellusten yleistyessä korostuu myös digitaalisten taitojen ja valmiuksien merkitys.
- Tunnistamme maakunnan keskeiset alihankintaverkostot ja vahvistamme niiden kytkeytymistä arvoketjuihin.
- Houkuttelemme osaamisen ja arvoverkkojen kautta maakunnan teollisiin keskittymiin lisää toimijoita ja investointeja.

Kehittämisteema 2: Kärki- ja kasvualojen menestys

Älykkään erikoistumisen strategian päivityksessä on tunnistettu Satakunnan keskeiset kilpailukykyä vahvistavat toimialat (kuva 7.). Vienti on kasvavan maakunnan keskeinen kärkiala ja kilpailuetu, joka tuo maakunnan sijainnin ja elinkeinorakenteen osalta maakunnalle mahdollisuuksia kytkeytyä osaksi globaaleita arvoketjuja. Älykkään erikoistumisen 2021–2027 (kuva 5.) osaamis- ja innovaatioklustereista on kärki- ja kasvualoiksi tunnistettu teollisuusmaakunnan keskeiset tukipilarit, tärkeät vientialat, energiantuotanto sekä kasvavat ja kehittyvät alat, kuten esim. puolustusteollisuus ja kaksikäyttöteknologiat.

Kuva 7. Kärki- ja kasvualat

Kehittämistarpeita:

- Vienti- ja kasvuyrityksille on merkittävää koulutus- ja innovaatioympäristöjen ja kumppanuuksien kehittäminen.
- TKI-kehitysalustat sekä investointien edistäminen
- Strategiset teknologiat, digitalisaatio, tekoäly, kaksikäyttöteknologiat
- Osaamisen kehittäminen, ennakointi
- puhdas siirtymä ja kiertotalous
- kansainvälistyminen ja kumppanuudet
- Keskeisen logistisen ja puolustuspoliittisen sijainnin hyödyntäminen Itämerellä.
- Puolustusteknologian, kaksikäyttöratkaisujen ja sotilaallisen liikkuvuuden TKI-osaamisen vahvistaminen
- Koulutus- ja tutkimuslaitosten teknologioiden käyttöönotto- ja muun osaamisen (ml. evaluointi- ja testaustoiminta) vahvistaminen puolustusteollisuuden toimialan TKI-toiminnan, kansainvälistymisvalmiuksien ja verkostoitumisen edistämiseksi.
- Kehittämistoimijoiden, koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden sekä elinkeinoelämän tutkimus, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan maakunnallisen sekä kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön vahvistaminen, mikä mahdollistaa esim. uusien teknologioiden pilotoinnin.
- Tuotteiden ja palveluiden jalostusarvoa sekä tuottavuutta kasvatetaan ja luodaan edellytykset uusille markkina-avauksille ja sitä kautta tunnistetaan Satakunnan mahdollisuudet myös kansainväliselle kasvulle.
- Kasvun vahvistamisessa keskeisiä ovat julkisten toimijoiden toimet maankäytön, asumisen, liikenteen, yhteyksien ja koulutuksen sekä infrastruktuurin osalta.
- Strategiset kumppanuudet ja verkostot edistävät maakunnan osaamista ja erikoistumista.

- Uudistavan vastuullisen elinkeinotoiminnan arvoverkot luovat työtä ja houkuttelevat maakuntaan osaajia, toimijoita sekä investointeja.
- Huolehditaan yritysten toimintaympäristöjen säilyttämisestä ja kehittämisestä ja riittävien uusien toimintaympäristöjen muodostamisesta.
- Turvataan ja ylläpidetään Satakunnan elinkeinoelämälle tarpeellinen infrastruktuuri ja kilpailukykyiset tieto- ja liikenneyhteydet.
- Elinkeinorakenteen uudistuminen kytkeytyy erityisesti tuottavuuden kasvuun, teknologisiin murroksiin ja puhtaan siirtymän investointeihin.
- Suotuisa investointiympäristö edellyttää pitkäjänteistä innovaatiopolitiikkaa sekä toimintaympäristön ennustettavuutta.

5. TOTEUTUS JA SEURANTA

Maakuntaohjelma on väline maakunnan kehittämistyölle, joten sen toteutumisen ja vaikutusten seuranta on myös tärkeää alueen kehittämisen kannalta

Maakuntaohjelman sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksessa alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (797/2021 §14), jonka mukaan maakuntaohjelman tulee sisältää ohjelman toteutumisen ja vaikuttavuuden seurantaan varten tarvittavat määrälliset ja laadulliset mittarit.

Maakuntaohjelman toteutusta seurataan indikaattoreiden ja hankerahoituksen vaikuttavuuden kautta

Aluekehittämisen tilannekuvan tilastopohjainen seuranta on keskeinen osa maakuntaohjelman toteutuksen seurantaan. Tilastoseuranta ja kerätty tieto tukee myös aluekehittämiskeskusteluissa tarvittavaa määrällistä tilannekuvaa ja sen pohjalta määritettäviä aluekehityksen kehitysnäkymiä. Tilannekuva päivitetään kerran vuodessa. Maakuntaohjelmaa seurataan ja arvioidaan myös osana rakennerahastotoiminnan toimeenpanon seurantaan maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristön toimesta ohjelmaa toteuttavien viranomaisten kanssa.

Toteutumista seurataan lisäksi osana teemakohtaisia maakunnallisia foorumeita. Erityisesti maakuntaohjelman seurantaan ja toteutusta palvelevat alue-ennakointi ja TKI (tutkimus, kehitys, innovaatio) -yhteistyö. Satakunnan maakuntaohjelman ympäristövaikutusten seuranta sisällytetään osaksi edellä mainittua seurantaan.

Älykkään erikoistumisen strategian seuranta

Älykkään erikoistumisen tavoitteena on ohjata rakennerahastorahoituksen kohdistumista ja synergiaa vaikuttavalla tavalla. Maakunnan yhteistyöryhmällä on tärkeä rooli älykkään erikoistumisen ohjauksessa ja seurannassa.

Strategian seuranta- ja arviointivälineet, joilla arvioidaan strategisten tavoitteiden toteutumista kytkeytyvät maakuntaohjelman tilannekuvan tarkasteluun. Älykkään erikoistumisen toimeenpanon onnistuneisuutta ja vaikuttavuutta mitataan seuraamalla TKI-toiminnan ja elinkeinojen kehitystä sekä hanketoiminnan vaikuttavuutta. Satakuntaliiton tilastotietopalvelut sekä alue-ennakoinnin maakunnallinen yhteistyö toimivat alustana älykkään erikoistumisen kärkein seurannassa.

6. Liitteet

[Maakuntaohjelman liitteet ovat erillisenä koosteena]